

Ενδεικτικές Απαντήσεις – Πρακτική Άσκηση

Μέρος 1ο:

1. Ως προς το έννομο συμφέρον

α. Με έννομο συμφέρον ασκείται η αίτηση από τον **Δήμο Βερονίκης**, εντός των διοικητικών ορίων του οποίου έχει χωροθετηθεί το επίδικο έργο και προβάλλει ενδεχομένως ότι θα επιφέρει επιδείνωση του περιβάλλοντος και των όρων διαβίωσης των δημοτών του.

Επίσης, η αίτηση ασκείται με έννομο συμφέρον από τα **φυσικά πρόσωπα** που φέρονται ως κάτοικοι και ιδιοκτήτες ακινήτων πλησίον του επίμαχου έργου εφόσον προβάλλουν ότι αυτό υποβαθμίζει το περιβάλλον και το επίπεδο ζωής τους.

Τέλος, η αίτηση ακυρώσεως του **Σωματείου** ασκείται με έννομο συμφέρον, υπό την προϋπόθεση ότι στο καταστατικό του περιλαμβάνεται σκοπός συναφής με το αντικείμενο της δίκης, όπως η προστασία του περιβάλλοντος ή η αναβάθμιση της περιοχής και ισχυρίζεται ότι η επίδικη εγκατάσταση προκαλεί δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον.

β. Ο φορέας του έργου, Περιφερειακός Σύνδεσμος Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (**ΦοΔΣΑ**) Νοτίου Αιγαίου, με έννομο συμφέρον παρεμβαίνει υπέρ του κύρους της προσβαλλομένης πράξεως.

Το έννομο συμφέρον του **Δήμου Σύρου**, που υπάγεται διοικητικά στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, εξαρτάται από τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς του.

2. Ως προς το βάσιμο των προβαλλομένων λόγων

(1) Εφόσον στο πλαίσιο της ΜΠΕ γίνεται αναλυτική αναφορά στα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της περιοχής και κατόπιν εκτιμήσεως έχει αποκλεισθεί το ενδεχόμενο δυσμενών επιδράσεων από το συγκεκριμένο έργο, ο λόγος είναι αβάσιμος. Εξάλλου, η παράνομη λειτουργία ΧΥΤΑ δεν αποτελεί, καθ' εαυτή, λόγο αποκλεισμού αδειοδότησεως νόμιμων δραστηριοτήτων, όπως η ΜΕΑ, αλλ' αντιθέτως υπάρχει υποχρέωση διακοπής λειτουργίας και απομακρύνσεως του ΧΥΤΑ. Πρέπει, όμως, η ΜΠΕ να εξετάσει ειδικότερα τις συνέπειες και τον κίνδυνο περαιτέρω υποβαθμίσεως της περιοχής από την επίμαχη δραστηριότητα ενόψει της κατά τα ανωτέρω υφισταμένης πραγματικής κατάστασης (πρβλ. ΣτΕ 4485/2011).

(2) Έχει παγίως κριθεί ότι καταλείπεται ευχέρεια στα κράτη μέλη για την επιλογή του τρόπου διαχείρισεως των αποβλήτων και των μεθόδων επεξεργασίας, με την υποχρέωση θεσπίσεως κριτηρίων που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας και στην υλοποίηση και εφαρμογή των τασσομένων από τη νομοθεσία της ΕΕ στόχων και αρχών. Ως εκ τούτου, η επιλογή της καταλληλότερης μεθόδου επεξεργασίας των αποβλήτων σε συγκεκριμένη εγκατάσταση εναπόκειται στην, ανέλεγκτη, κατ' αρχήν, ακυρωτικά τεχνική κρίση της Διοίκησης, με την προϋπόθεση, όμως, ότι τηρούνται οι ανωτέρω κανόνες και αρχές και ότι η επιλεγόμενη μέθοδος εντάσσεται στο πλαίσιο του εθνικού σχεδιασμού (ΣτΕ 4358/2011 7μ. σκ. 8, 1257-1258/2016 σκ. 8, 2405/2016 7μ. σκ. 10, 2664/2021 σκ. 9, 689/2023 7μ. σκ. 14 κ.ά.). Ο λόγος είναι απορριπτέος.

(3) Εφόσον στο πλαίσιο της ΜΠΕ γίνεται αναλυτική αναφορά στα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά της περιοχής και κατόπιν εκτιμήσεως έχει αποκλεισθεί το ενδεχόμενο δυσμενών επιδράσεων από το συγκεκριμένο έργο στις ειδικά αναφερόμενες προστατευόμενες περιοχές, ο λόγος είναι αβάσιμος. Λόγω, πάντως, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των ως άνω προστατευόμενων περιοχών και ειδών απαιτείται να έχει εξετασθεί επισταμένα η γειτνίαση του έργου και οι επιπτώσεις του από την κατασκευή και λειτουργία του.

(4) Το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), το οποίο αποτελεί εξειδίκευση του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης (ΕΣΔΑ) και ισχύει για περιορισμένο χρονικό διάστημα, δεν έχει κανονιστικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι περιέχει κυρίως καταγραφές πραγματικών καταστάσεων και προτάσεις επιλογής συγκεκριμένων ενοτήτων διαχείρισεως αποβλήτων και δεν ελέγχεται παρεμπιπτόντως (ΣτΕ 4357/2011 7μ. σκ. 13, 901-904/2011 7μ, 1258/2013, 4626/2013 σκ. 13, 2405/2016 7μ. σκ. 19, 1815/2016, 595/2023 σκ. 5 κ.ά.). Ο λόγος ακυρώσεως είναι απαράδεκτος.

(5) Έχει κριθεί ότι η νόμιμη τήρηση της διαδικασίας διαβουλεύσεως με τη συμμετοχή του κοινού και των αρμοδίων υπηρεσιών, σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ [σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων] και την εσωτερική νομοθεσία που εκδόθηκε σε συμμόρφωση προς αυτήν, συνιστά συνάμα επαρκή τήρηση των αντίστοιχων προϋποθέσεων της Σύμβασης του Άαρχους (ΣτΕ Ολομ. 176/2021 σκ. 23, 1305/2019 σκ. 21, 1761/2019 σκ. 21). Εν προκειμένω, δεδομένου ότι τηρήθηκε η διαδικασία διαβουλεύσεως επί της υποβληθείσης μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ο λόγος είναι αβάσιμος.

(6) Για την απάντηση του λόγου πρέπει να ελεγχθεί η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Από το υπό στοιχ. γ' έγγραφο φαίνεται, πάντως, να προκύπτουν τα κριτήρια που ελήφθησαν υπόψη για την επιλογή της θέσεως και ο λόγος μάλλον θα απορριφθεί ως αβάσιμος.

(7) Αβάσιμος ο λόγος. Βλ. ΣτΕ 595/2023 σκ. 6.

(8) Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος και κατά τα δυο ως άνω σκέλη του. Ειδικότερα, έχει κριθεί (ΣτΕ 595/2023 σκ. 9, ΣτΕ 3526/2017 σκέψη 18) ότι ο καθορισμός διαβαθμίσεως και κατατάξεως της γεωργικής γης και, ιδίως, αυτής που χαρακτηρίζεται από υψηλή παραγωγικότητα, καθώς και ο χαρακτηρισμός ως τέτοιας ορισμένης περιοχής διέπονται από ειδική νομοθεσία και, πάντως, δεν αποτελούν αντικείμενο του καθορισμού Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) κατά την πολεοδομική νομοθεσία. Σε κάθε περίπτωση, ακόμη, δηλαδή, και αν η επίμαχη έκταση είχε πράγματι χαρακτηριστεί ως ΓΓΥΠ, ο χαρακτηρισμός αυτός δεν θα παρεμπόδιζε τη χωροθέτηση, εντός αυτής, βασικών έργων υποδομής (ΣτΕ 595/2023 σκ. 9, πρβλ. ΣτΕ 2042/2019 σκ. 10, 1360/2018 7μ. σκ. 21, 2040/2017 7μ. σκ. 16, 570/2012 σκ. 19 κ.ά.), και, μάλιστα, εγκαταστάσεων διαχείρισεως αποβλήτων, όπως η επίμαχη, για τις οποίες οι ΓΓΥΠ δεν αποτελούν, κατά το νόμο και τον οικείο ισχύοντα σχεδιασμό, ζώνες αποκλεισμού (ΣτΕ 4940/2013 σκ. 10, 1943/2012 σκ. 18, 4537/2011 σκ. 8).

Μέρος 2ο:

Ποινικές διατάξεις

- Για το περιβαλλοντικό έγκλημα εφαρμοστέα είναι η διάταξη του άρθρου 28 του Ν 1650/1986. Οι προβλεπόμενες ποινές επιβάλλονται μειωμένες κατ' άρθρο 463 ΠΚ.

Για την ενόχληση της πτηνοπανίδας εφαρμοστέα είναι η διάταξη της παρ. 2.

Για τη ρύπανση του ρέματος, με σκοπό οφέλους άνω των 73.000 ευρώ, εφαρμοστέα είναι η διάταξη της παρ. 3 περ. β), που είναι κακούργημα.

Η πρόκληση κινδύνου ευρείας ρύπανσης καλεί σε εφαρμογή τη διάταξη της παρ. 3 περ. γ).

Από μία συμπεριφορά προσβάλλονται περισσότερες μονάδες του ίδιου εννόμου αγαθού (περιβάλλοντος), δηλαδή η πανίδα, το ρέμα, το δάσος, η θάλασσα και επέρχονται περισσότερα του ενός ομοειδή αποτελέσματα (ρύπανση και υποβάθμιση ενδιαιτημάτων). Εκ των διατάξεων αυτών θα εφαρμοστεί η βαρύτερη της παρ. 3 περ. β), (κακούργημα), που αποκλείει τις λοιπές ελαφρύτερες που συρρέουν φαινομενικά, λόγω επικουρικότητας (τόσο τις περιβαλλοντικές όσο και τη δασική).

- Για την απόρριψη λυμάτων σε δασική έκταση καλείται σε εφαρμογή η διάταξη του άρθρου 119 παρ. 1 Ν 1892/1990 περί απαγόρευσης ρύψης υλικών ή απορριμμάτων σε δάση και δασικές εκτάσεις, που προβλέπει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον διακοσίων χιλιάδων δρχ..

Το δασικό οικοσύστημα δεν αποτελεί παρά υποσύνολο του συνόλου περιβάλλοντος. Όστε η περιβαλλοντική διάταξη βρίσκεται ως προς τη δασική σε σχέση γενικής προς ειδική. Πλην, η (βασική) περιβαλλοντική διάταξη απωθεί τη δασική, ως αυστηρότερη, λόγω επικουρικότητας (φαινομένη συρροή). Πολύ περισσότερο βέβαια, αν εφαρμοστεί επιβαρυντική περίπτωση (ως εν προκειμένω).

- Η ρύπανση της θάλασσας θα μπορούσε να καλέσει σε εφαρμογή τη διάταξη του άρθρου 13 παρ. 1, περ. α', υποπ. ι) εδ. α' του Ν 743/1977, μόνο αν αυτή (η θαλάσσια ρύπανση) κρινόταν σοβαρή, που προβλέπει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών, περίπτωση που δεν πρόκειται. Σε κάθε περίπτωση, η διάταξη αυτή απωθείται ως επικουρική, έναντι της ως άνω εφαρμοζόμενης παρ. 3 περ. β, που είναι κακούργημα.

- Σε ό,τι αφορά στη διάταξη περί προστασίας αρχαιοτήτων, σημειώνεται ότι κατά το άρθρο 2 περ. 1 του Ν 1650/1986, ορίζεται ως "Περιβάλλον: το σύνολο των φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων και στοιχείων που βρίσκονται σε αλληλεπίδραση και επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα της ζωής, την υγεία των κατοίκων, την ιστορική και πολιτιστική παράδοση και τις αισθητικές αξίες."

Με βάση τον ορισμό αυτόν, στην έννοια των ανθρωπογενών στοιχείων του περιβάλλοντος περιλαμβάνονται και τα μνημεία ιστορικής, αρχαιολογικής και καλλιτεχνικής αξίας και τα αρχιτεκτονήματα. Από τη σκέψη αυτή συνάγεται ότι η περίπτωση περιβαλλοντικής υποβάθμισης, που μπορεί να έχει ως συνέπεια αρνητικές επιπτώσεις στην ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά και, μάλιστα, στα (ακίνητα) πολιτιστικά αγαθά εμπίπτει στη βασική περιβαλλοντική διάταξη

Με την απόφαση ΑΠ 820/1999 κρίθηκε ότι η άμεση βλάβη και αλλοίωση της μορφολογίας και της φυσικής και περιβαλλοντικής αρμονίας του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου της Ολυμπίας δεν αποτελεί άμεση ή έμμεση βλάβη αρχαιοτήτων, κατά την έννοια του νόμου περί προστασίας των αρχαιοτήτων (του ισχύοντος τότε Ν 5351/1932). Από τη σκέψη αυτή εμμέσως συνάγεται ότι η περιβαλλοντική προσβολή δεν ταυτίζεται με εκείνη των αρχαιοτήτων.

Κατά το άρθρο 1 του Ν 5329/2021: 1. Στην προστασία που παρέχεται με τις διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγεται η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας από τους αρχαιολογικούς χρόνους μέχρι σήμερα. Η προστασία αυτή έχει ως σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης χάριν της παρούσας και των μελλοντικών γενεών και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος. 2. Η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας αποτελείται από τα πολιτιστικά αγαθά που βρίσκονται εντός των ορίων της Ελληνικής Επικράτειας. Από τους ορισμούς των ως άνω νόμων, φαίνεται να υπάρχει

κάποια επαλληλία ως προς την προστασία των πολιτιστικών αγαθών. Ο αρχαιολογικός νόμος, όμως, παρίσταται ως ειδικότερος, ώστε να αποκλείει τον περιβαλλοντικό.

Σημειώνεται, ότι αν και η πράξη μπορεί να συναχθεί ότι έλαβε χώρα στο πλαίσιο οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας ή από πολλούς ενωμένους για την τέλεσή της, εφόσον πρόκειται για μνημείο μεγάλης αλλά όχι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, δεν εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 56 παρ. 2 (κακούργημα) αλλά εκείνη της παρ. 1. Εν όψει, λοιπόν, της ρήτρας ρητής και γενικής επικουρικότητας που προβλέπεται σε αυτήν, αποκλείεται η εφαρμογή της ενώπιον του εν λόγω περιβαλλοντικού κακούργηματος της παρ. 3 περ. β) (φαινομένη συρροή).

- Ως προς την παράλειψη διακοπής λειτουργίας του ΧΥΤΑ καλείται σε εφαρμογή η διάταξη του άρθρου 259 ΠΚ, περί παράβασης καθήκοντος.

Εφόσον, μάλιστα, ο χώρος τροφοδοτείται με τα απορρίμματα του Δήμου, ευθύνονται και κατ' άρθρο 28 παρ. 5.2 και 5.1 του Ν 1650/1986 για ρύπανση, ως φυσικά πρόσωπα που κατέχουν ιθύνουσα θέση, οπότε τιμωρούνται ως αυτουργοί για τις πράξεις των οργάνων καθαριότητας του Δήμου, που τελέστηκαν εξ αφορμής της δραστηριότητας του νομικού προσώπου του Δήμου, που δεν αποτράπηκαν λόγω της παράλειψής τους, από αμέλεια να ασκήσουν την προβλεπόμενη στην παρ. 5.1 εποπτεία. Αν, όμως, οι πράξεις των οργάνων καθαριότητας του Δήμου, συνάγεται ότι έλαβαν χώρα κατ' εντολή τους, τότε ευθύνονται ως ηθικοί αυτουργοί στην πράξη της ρύπανσης κατ' άρθρο 28 παρ. 2 ή 3 (γ) του ίδιου νόμου.

Ποινικώς υπεύθυνοι

- Ως προς τις πράξεις της εταιρείας Χ, ποινικώς υπεύθυνοι για ρύπανση είναι οι διαχειριστές της.

- Ως προς τις πράξεις του Φορέα τα μέλη του ΔΣ του.

- Ως προς τις πράξεις του Δήμου Βερονίκης, τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου.

Εφαρμοστέες διατάξεις

- Η εταιρεία Χ και ο Φορέας είναι υπεύθυνοι για ρύπανση περιβάλλοντος. Οι διαχειριστές τους ευθύνονται για ρύπανση που τελέστηκε από υπαίτιο που σκόπευε να προσπορίσει σε άλλον οικονομικό όφελος, που υπερβαίνει το ποσό των 73.000,00 ευρώ, οι πρώτοι ως αυτουργοί και οι δεύτεροι ως συνεργοί.

- Ο Δήμος Βερονίκης είναι υπεύθυνος για την παράλειψη διακοπής της παράνομης λειτουργίας του ΧΥΤΑ στην περιφέρειά του. Συνεπώς, τα πρόσωπα που διατέλεσαν

μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου του κατά την τελευταία πενταετία, ευθύνονται για παράβαση καθήκοντος και για ρύπανση, κατ' αληθή κατ' ιδέα συρροή.

Αξιολόγηση ποινικής συμπεριφοράς

- Η ουσία της κατηγορίας κατά των διαχειριστών της Χ, ως προς την πρόκληση ή όχι ρύπανσης, θα κριθεί επί της βασιμότητας των τεχνικών πορισμάτων.

Τυχόν μη υπέρβαση των διοικητικών ορίων αλλά και τυχόν σχετική κρίση του διοικητικού δικαστηρίου περί απαλλαγής της από διοικητικές ευθύνες δεν απαλλάσσει τους φορείς της από σχετική ποινική ευθύνη. Ειδικότερα:

Το ποινικό τμήμα του (γαλλικού) Ακυρωτικού, έκρινε πως ακόμα και σε περίπτωση τήρησης των επιβληθέντων (διοικητικώς) ορίων η υπαιτιότητα (αμέλεια) και εντεύθεν η (ποινική) ευθύνη δεν αποκλείεται. Έτσι, όταν εξ αιτίας της πτώσης της στάθμης του ποταμού αποδέκτη (αποβλήτων), οι συγκεντρώσεις των χημικών ουσιών που είχε επιτραπεί από τη διοίκηση να απορρίπτονται (κατά μονάδα χρόνου - ημερησίως) κατέστησαν αυτές οι ίδιες τοξικές, αναγόταν στον επιχειρηματία να προσαρμόσει τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης στις επικρατούσες συνθήκες (Cass. crim. 19 nov. 1997). Η εκτίμηση της συμπεριφοράς, ως επιμελούς και προσεκτικής, δεν ανήκει παρά στον ποινικό δικαστή. Αν και δεν αποκλείεται, ο τελευταίος, να ικανοποιηθεί από το πρότυπο (ορίων) που έχει οριστεί από τη διοίκηση εκ των προτέρων (CA Douai 14 fén. 1995, Genton : BDEI 1995 p. 9), τίποτα δεν εγγυάται τη μη σύμπτωση των δύο αυτών απόψεων. Η αδειοδότηση απόρριψης, πράγματι, τείνει να συμβιβάζει τα οικονομικά συμφέροντα και εκείνα της προστασίας του περιβάλλοντος. Λαμβάνει υπόψη της τις διαθέσιμες τεχνικές καθώς και το κόστος τους. Προκειμένου να εκτιμήσει την ικανότητα του περιβάλλοντος να ανθέξει τη ροή της ρύπανσης, δεν λαμβάνει υπόψη την επικράτηση τυχόν ακραίων περιστάσεων. Γενικά, επιβάλλει ημερήσια όρια συγκέντρωσης τοξικών ή ρυπαντικών ουσιών, που δεν αποκλείουν κορυφώσεις ρύπανσης, παροδικής μεν, πλην, ενίοτε καταστροφικής. Από τη μεριά του, ο ποινικός δικαστής, εκφράζει την ανάγκη, τα απόβλητα, να μην είναι επιβλαβή, που δεν απέχει από μια υποχρέωση αποτελέσματος.

- Η συμπεριφορά των μελών της διοίκησης του Φορέα, θα κριθεί ως συνέργεια στην πράξη των διαχειριστών της Χ (συνδρομή κατά την τέλεση της πράξης, 47 εδ. α' ΠΚ).

